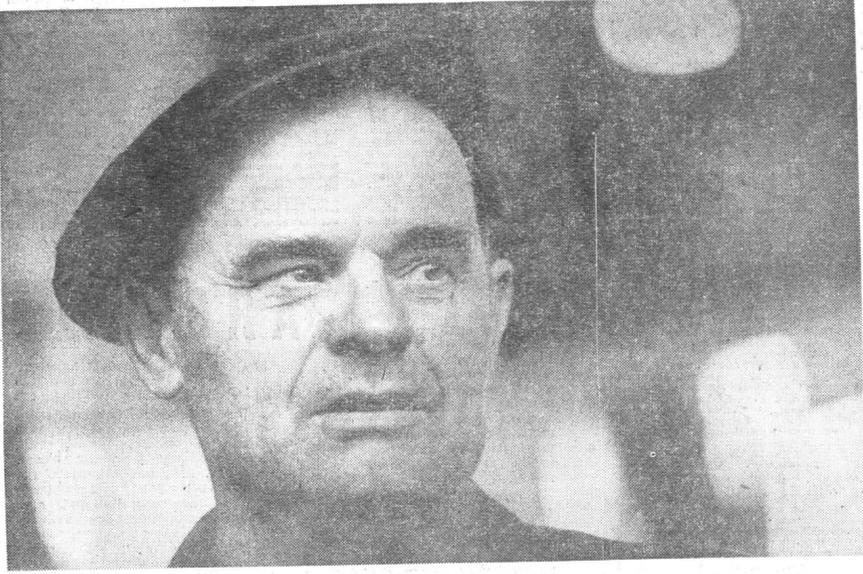

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

РАБОЧЫ ЧАЛАВЕК

Год выдання 38-ы
№ 12 [2475]
10 лютага 1970 г.
Аўторак
Цана 4 кап.

РАБОЧЫ... Стваральні матэрыяльны каштоўнасці, багаты краіны. Ён — гаспадар рэспублікі і дзяржавы. Ён — сапраўды, як і спавяданне ў песні, на сваё вышэйшае значэнне, чым рабочы чалавек.

Клім Міхайлавіч Лянкевіч унагароджаны ганаровым знакам «Ветэран завода» першай ступені. Фота В. ДУВІНКІ.

ЗАТРА ў Саюзе пісьменнікаў БССР пачае сваю работу міжрэспубліканская канферэнцыя-сімпозіум «Савецкія рабочы і яго вобраз у нашай шматнацыянальнай літаратуры». У ёй прымуць удзел пісьменнікі, сацыялагі, філосафы, партыйныя работнікі, кіраўнікі заводаў і будоўляў, перадавыя вытворчосці ў Маскве, Беларусі, Украіне, Літве, Латвіі.

Як падкрэсліў снежанскі Пленум ЦК КПСС, на сучасным этапе на першы план у народнай гаспадарцы, у кіраванні ёю вылучаюцца такія якасныя фактары эканамічнага росту, заахвочваюцца вышэйшымі эфектыўнасці грамадскай вытворчасці, інтэнсіфікацыі эканоміі. У вырашэнні гэтай важнейшай заданніцы абавязкова павялічваецца роля належнага рабочага класа, сялянства, савецкай інтэлігенцыі, дзяржаўнай літаратуры і мастацтва.

Есць нешта сімвалічнае ў тым, што гэта канферэнцыя, на якой пойдзе гаворка пра месца пісьменніцкіх арганізацый і кожнага пісьменніка ва ўсеагульнай барацьбе за стварэнне грамадства, зборніцтва ў нас у Беларусі і менавіта напярэды ленинскага юбілею. Гэта ён, У. І. Ленін, расказаў аб тым, што выступаў супраць стварэння самастойных рэспублік, бо, на іх думку, гэта прывяло б да разладу ў народнай гаспадарцы, да гібельнай працы, з'явілася б на нішчы заваяваны Кастрычнік, зрабіла б нацыянальнае стыхій «некіраваным». Гэта ён, У. І. Ленін, настойма ствараў Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік на аснове адзінаства розных нацый, раўнапраўнасці з іх аднаго агучыў у рэвалюцыйнай працы. У гэтым Саюзе ленинскае месца займае і наша Беларусь, якая з'явілася ў імя Леніна за гадзі Савецкай улады ператварылася ў магутную індустрыяльна-тэхнічную рэспубліку.

Пісьменнікі Савецкай Беларусі заўсёды пачылі з тым злучэннем якая прынес у жыццё беларускага народа Вялікі Кастрычнік.

ГАЛОЎНАЯ ТЭМА ЧАСУ

нік, імкнуліся глыбока асэнсаваць і праўдзіва адлюстраваць іх у сваёй творчасці. У барацьбе за індустрыялізацыю рэспублікі нарастаў беларускі рабочы клас, усталяваліся новыя адносіны паміж людзьмі, мяняўся іх светлапогляд. Яна Купала і Якуб Колас, Цішка Гартны і Хведас Шанікер, Міхась Чарот і Паўлюк Трус, Кузьма Чорны, Міхась Лынькоў і многія іншыя беларускія пісьменнікі па гарачых слядах паэзіі стваралі творы, якія натхнілі на працу маляўнічых будоўляўчых жывапісцаў.

«Не завіце маю рэспубліку краінай цёмнай ласоў! Паглядзіце — над ёю свеціцца агні завадскіх карпусоў...» — гэтыя радкі з верша Кастуся Кірэнкі сталі крылатымі. Пасляваенная Беларусь, знічваная нямецка-фашысцкай завадзінкай, нагадвае дзясяткі тысяч будоўляў. Больш дзесяці тысяч прадпрыемстваў, амаль усе буйныя прамысловыя аб'екты разбурылі і разграбілі гітлерыяцы. Уся краіна дапамагла Беларусі як магутнай тэрыторыі, якая перанесла на сябе ўсю вагю вайны. У гэты час беларуская літаратура папоўнілася новымі здабыткамі аб працоўнай сацыялістычнага горада. Працоўным падзеям рабочага класа прысвяцілі свае творы Пятрусь Брэжыцкі, Арыадз Купішоў, Максім Танк, Плімен Панчанка, Янка Брыль, Аляксей Купішоў, Анатоль Вялічкі, Мікола Аўрамчыч, Макар Паслядовіч, Іван Грамовіч, Уладзімір Карпаў, Яўген Васіленка, Уладзімір Дадзімаў, Аляксей Зарыцкі і іншыя.

Сённяшняя Беларусь — край высокаразвітай прамысловасці, край, багаты на карысныя выкапні — калійную і каменную соль, нафту і газ, гаручыя сланцы і каменны вугаль, жалезную руду і даламіты. Далёка за межамі Бе-

лорусі вядома прадуцыя яе заводаў і фабрык, прадуцыя такіх гіганцкіх прамысловасці, як Мінскі трактарны і аўтамабільныя заводы, станкабудульніца заводу імя Кірава і імя Кастрычніцкай рэвалюцыі, камвольны і тонкашуконны камбінаты. Колькасць і якасць змяняўся рабочы клас рэспублікі, з'явілася шмат новых прафесій, мяняецца — сам характар працоўнай дзейнасці людзей.

Сучасная навукова-тэхнічная рэвалюцыя аказвае глыбокі ўплыў на працоўніка, садзейнічае павышэнню яго адукацыі і культуры, рэспубліцы яго кругавяртліва, робіць яго працу творча актыўнай і змястоўнай, фарміруе яго характар, прасачыў яго характар дзейнасці расце камуністычна свядомасць працоўных, павышае характар і маральнага вопыту рабочага чалавека — чалавеча новай эпохі, будоўляе камунізма.

Рабочаму класу, яго натхнілі працы на карысць роднай зямлі ў апошнія гады прывялілі свае творы Аляксей Русецкі, Аляксей Савіцкі, Рыгор Барыдулі, Генадзь Бураўкін, Уладзіслаў Няждзедзі, Мікола Гродзень, Мацвееў Геласі, Мікіта, Арыадз Купішоў, Імуніцкі, Валіцін Мыслівец, Міхась Вышыньскі, Валіцін Лука і іншыя. Але беларуская літаратура яшчэ ў вялікім даўгу перад рабочым класам рэспублікі. У нас яшчэ вельмі мала добрааказных, высокамастацкіх твораў па сучасную тэматыку, твораў, якія б паспярэдняму хвалявалі чытача, натхнілі працоўнага на новыя здзяйсненні, твораў, у якіх шырокае адлюстраванне знайшло б багацце

і разнастайнасць нашай сацыялістычнай рэчаіснасці, ярка і пераканаўча паказалася б пераўтваральнага дзейнасці савецкіх людзей.

Сучасны рабочы ўжо не той, што быў трыццаць ці дваццаць гадоў назад. І паказвае яго ва ўсёй разнастайнасці, шматграннай дзейнасці змога толькі той літаратар, які глыбока па-філасофску думае, які зольны ўлічыць сучаснасць сацыяльнага змянення ў грамадстве і чалавечым характары.

Снежанскі Пленум ЦК КПСС з выключнай вострыяй разгадкай павышае ленинскае месца ў прамысловасці і эканоміі, заклікае падняць адказнасць і дысцыпліну на ўсіх узроўнях камуністычнага будоўніцтва, расказаць колеру, выразаць шрыфты. Мастак (імя, на жаль, невядома) умела карыстаецца фатаграфіяй.

На вокладцы брашуры Леніна «Красавіцкія тэзісы» (Мінск, 1939) невядомы мастак паказаў Леніна на поўны рост і на фоне прыслушальных сцягоў. Спраба паказаць Леніна-трыбуна ўдалася.

Фундаментальна і строга выданы Збор твораў У. І. Леніна, перакладзены на беларускую мову з 4 рускага выдання. Афармленне ілюстрацыйна рускаму выданню (барэльф Леніна чотка выкананы кангрэўным цінненем). Трэба адзначыць паліграфічную якасць выдання: прыгожа зроблена папаса набору, якасна выкананы друк, пераплётны працэс.

Лаканічна афармлены і іншыя капітальныя выданні У. І. Леніна ў перакладзе на беларускую мову. Напрыклад, кнігі «Аб саюзе рабочага класа і сялянства» (Мінск, 1955), «Аб рабочым савецкім дзяржаўнага апарату» (Мінск, 1956).

Заслужанае ўвагу вопыт беларускіх майстроў кнігі ў афармленні твораў мастацкай літаратуры, прысвечаных Ільічу. У 20-я гады А. Тычына стварае афармленне паэмы М. Чарота «Ленін» (Мінск, 1926). Мастак настойліва шукае свайго вырашэння вобраза правадыра, зыходзячы з самой сутнасці паэмы.

У 1927 г. мастак Г. Змудзіцкі афармляе кнігу П. Замойскага «Пісьмо Ільічу», дзе вобраз Леніна ўводзіць у вокладку і ўнутр кнігі. Не зусім даканалыта па кампазіцыі, малюнак

Ідзе апошні год пяцігоддзі, год 100-годдзя дзяржавы Вялікага Леніна. І няма важнейшай справы для літаратуры, усяй творчай інтэлігенцыі, як дапамагчы партыі і народу вырашаць адказныя задачы будоўніцтва новага грамадства.

— За мяккой даводзілася быць, а для здыманай групы рэжысёра Іосіфа Шульмана наступіла «пара вясновых вод». Менавіта такую «вясновую» назву носіць мастацкі фільм, які пачаў здымаць на «Беларусьфільме».

У прасторым павільёне студыі — грукат малаткоў, раўнамерны зык электрапілы, каманды брыгадэра рабочыя сцэны. Праз гадзіну-другую паўнуца здымкі, а работы яшчэ многа. Будзе здымацца кузня Мацвея. На нашых вачах абстаўкае кузня: з'явіліся малат і кавалька, вельзірныя махі, малацік, малаточкі, абцугі, кашы і вугаль. Нічога не скажы: бутфоркі — чуладзе...

ЗРОБЛЕНА МАЙСТРАМІ КНІГІ

МАЙСТРЫ беларускай кнігі заўсёды лічылі і лічаць сваім гонарам абавязкам афармленне выданняў твораў Леніна і кніг пра Вялікага правадыра.

З першых дзён рэвалюцыйнага пераўтварэння У. І. Леніна на мове арыгінальна і перакладзены на беларускую мову сталі шырока распаўсюджвацца ў Беларусі. Гэта пераважна брашурны, прызначаны для шырокіх пластоў народа. У іх афармленні асобнае месца займае наборны шрыфт. Напрыклад, вокладка брашур У. І. Леніна «Як ашукалі народ сацыялісты-рэвалюцыянеры і што даў народу ў яго ўрад большавікоў» (Мінск, 1917) зроблена на шрыфтавай аснове ў спалучэнні з арнаментальна-дэкаратыўнымі элементамі.

Натуральна, што кнігі, выданыя ў 1917—1920 гг., не вызначалі ні паперай, ні шрыфтам. У многіх выпадках ролю вокладкі ў такіх выданнях выконваў, па сутнасці, тытульны ліст.

Першыя спробы ўключыць у афармленне беларускай кнігі вобраз У. І. Леніна мы адзначаем у пачатку 30-х гадоў. Так, на вокладках ленинскіх брашур «Аб праве нацыі на самавызначэнне», «Старонкі з дзёніка», «Аб праграме партыі» і іншых у аснове кампазіцыі — сілуэты вырашэнне вобраза правадыра.

Крыху ў іншым плане вырашана сэрды брашур У. І. Леніна, выданых у 1933—1935 гг. («Задачы пралетарыяту ў нашай рэвалюцыі», «Задачы рускіх сацыял-дэмакратаў» і інш.). Іх афармленне перакладзена з паліграфічнымі планамі тых дзён: лаканізм кампазіцыі, строгасць колеру, выразаць шрыфты. Мастак (імя, на жаль, невядома) умела карыстаецца фатаграфіяй.

На вокладцы брашур Леніна «Красавіцкія тэзісы» (Мінск, 1939) невядомы мастак паказаў Леніна на поўны рост і на фоне прыслушальных сцягоў. Спраба паказаць Леніна-трыбуна ўдалася.

Фундаментальна і строга выданы Збор твораў У. І. Леніна, перакладзены на беларускую мову з 4 рускага выдання. Афармленне ілюстрацыйна рускаму выданню (барэльф Леніна чотка выкананы кангрэўным цінненем). Трэба адзначыць паліграфічную якасць выдання: прыгожа зроблена папаса набору, якасна выкананы друк, пераплётны працэс.

Лаканічна афармлены і іншыя капітальныя выданні У. І. Леніна ў перакладзе на беларускую мову. Напрыклад, кнігі «Аб саюзе рабочага класа і сялянства» (Мінск, 1955), «Аб рабочым савецкім дзяржаўнага апарату» (Мінск, 1956).

Заслужанае ўвагу вопыт беларускіх майстроў кнігі ў афармленні твораў мастацкай літаратуры, прысвечаных Ільічу. У 20-я гады А. Тычына стварае афармленне паэмы М. Чарота «Ленін» (Мінск, 1926). Мастак настойліва шукае свайго вырашэння вобраза правадыра, зыходзячы з самой сутнасці паэмы.

У 1927 г. мастак Г. Змудзіцкі афармляе кнігу П. Замойскага «Пісьмо Ільічу», дзе вобраз Леніна ўводзіць у вокладку і ўнутр кнігі. Не зусім даканалыта па кампазіцыі, малюнак

Ідзе апошні год пяцігоддзі, год 100-годдзя дзяржавы Вялікага Леніна. І няма важнейшай справы для літаратуры, усяй творчай інтэлігенцыі, як дапамагчы партыі і народу вырашаць адказныя задачы будоўніцтва новага грамадства.

ЗРОБЛЕНА МАЙСТРАМІ КНІГІ

кі арыгінальна па задуме і ціннасці па тэхніцы.

У зборнік «Аб Леніне» (Мінск, 1940) уведзены рэпрадукцыі вядомых твораў савецкіх мастакоў — У. І. Ленін гутарыць з А. М. Горкім у Крамлі, П. Васільева, «У. І. Ленін на трыбуне» А. Герасімава і іншыя. З імі ўдала спалучаюцца паўстаронкавыя ілюстрацыі, выкананыя спецыяльна для гэтай кнігі — асобныя эпизоды з жыцця правадыра: Ленін у Разліве, на пасяджэнні ЦК, за работай у кабінете і г. д.

Значна павялічваецца колькасць ілюстрацый беларускіх выданняў на ленинскую тэматыку ў 60-я гады. Атрад беларускіх мастакоў-графікаў павялічваецца маладымі талентамі, паліграфічная база рэспублікі ўмацоўваецца, актыўна працягваюцца працаваць старэйшыя майстры беларускай кнігі.

Мастаку І. Давідовічу ўдалося выразна перадаць вобраз Ільіча пры рабоце над афармленнем паэмы П. Броўкі «Заўсёды з Леніным» (Мінск, 1967) і твораў іншых аўтараў, прысвечаных Ільічу.

Звяртае на сябе ўвагу знешняе афармленне мастаком П. Калініным кнігі «Наш дарогі Ільіч» (Мінск, 1967). Вокладка настрайвае чытача на эмацыянальна-ўрачысты лад. Гэта дасягаецца ўдалым дэкаратыўна-шрыфтавым вырашэннем. На фронтысе сюжэтны малюнак — «Ленін на бранейку».

Своёасаблівае графічнае вырашэнне ілюстрацыі мастаком М. Бельскага да кнігі І. Гурскага «На берагах Нявы» (Мінск, 1968). У кнізе расказана аб тых незабытых днях, калі Ільіч кіраваў падрыхтоўкай і правядзеннем Кастрычніцкага паўстання. Ілюстрацыі выкананы ў чорна-белай манеры, у спалучэнні штырховага і тонавага малюнка. Асноўная ўвага мастака сконцэнтравана на вобразе Ільіча.

У многіх ілюстрацыйных зроблены адступленні ад аўтарскага тэксту. Напрыклад, Ленін у апавяданні І. Гурскага «Перад оурай» загрыманваны. Мастак жа надзяляе яго ўсім знаёмымі нам знешнімі рысамі. І гэта правільна, бо літаратурны партрэт загрыманаванага Леніна наўрад ці можа зняці сабе вылучэнны адзкіт.

Своёасабліва і пераканаўча раскрыта вобраз правадыра ў дынамічным малюнку да апавядання «Абухаўскі» дзе Ільіч — разам з абухаўскімі большавікамі.

Найбольш удала, бадай, ілюстрацыя да апавядання «На скрыжаванні дарог», дзе правадыр — срод пуццлаўцаў.

Кніга прадумана мастаком як адзіны арганізм, яна добра адрадувана на паліграфічнае імя Я. Коласа.

Пры афармленні раду выданняў, прысвечаных У. І. Леніну, як ужо гаварылася вышэй, нашы мастакі наўрад ці ілюстрацыямі выкарыстоўваюць і рэпрадукцыі з вядомых жывапісных, скульптурных і графічных работ. Так афармлены, напрыклад, зборнік «Між нас жыве Ленін» (Мінск, 1958), «Расказы

пра Леніна» А. Коначана (Мінск, 1957), зборнік «Ленін заўсёды з намі» (Мінск, 1965) і іншыя.

Найбольш цікавае, на наш погляд, афармленне мастаком С. Кавалевым зборніка «Ленін заўсёды з намі». Тут сабраны вершы і апавяданні беларускіх пісьменнікаў і паэтаў аб Леніне. На супервокладцы кнігі — рэпрадукцыя барэльфа У. І. Леніна работы беларускага скульптара С. Селіханава. Арыгінальны пералёт на светлашарым фоне вялікімі літарамі дадзена назва кнігі. Актыўна ўведзены ў кнігу чырвоны колер. Добра ўзвзяны з тэкстам ілюстрацыі-рэпрадукцыі з твораў беларускіх мастакоў.

Аналагічна афармляе кнігу А. Коначана «Расказы пра Леніна» А. Паслядовіча. Багата выкарыстоўваюцца рэпрадукцыі твораў савецкіх мастакоў. Кожны расказ суправаджаецца стаўткамі, канцоўкамі і іншымі афарміцельскімі элементамі.

Своёасабліва вырашаны вобраз У. І. Леніна ў ілюстрацыі А. Дамарына да беларускай народнай казкі «Ленінская праўда» (Мінск, 1968). Чырвоная араванкавы каларыт надае ілюстрацыі мажорнае гучанне.

Натхненнай працай сустрэчаю нашы майстры кнігі 100-годдзя дзяржавы У. І. Леніна. Паэму У. Маляўскага «У. І. Ленін» у перакладзе на беларускую мову (Мінск, 1970) аформіў малады, талентаві мастак В. Шаранговіч. З выключнай сур'езнасцю падшоў ён да афармлення гэтай кнігі. Эмацыянальна, своеасабліва па кампазіцыі аўталітаграфіі мастака вырашаны ў два колеры, добра ўлісваюцца ў макет кнігі.

Над афармленнем зборніка «З Леніным заўсёды Беларусь» працуе мастак А. Дамарын. Ілюстраванне з дапамогай літаграфіі.

На наш погляд, удала па афармленні альбом-выстаўка «У. І. Ленін у беларускіх выключных мастакоў» (мастак В. Хароўскі), «Зборнік «Імя Леніна» (мастак Ю. Кухараў), дзіцячая кніжка «У нашых сэрцах Ільіч» (мастак Ю. Заціцаў), якія наўдана выйшлі з друку.

Гэтыя і іншыя выданні, якія выпускаюцца да слаўнага юбілею, вызначаюцца высокім мастацка-тэхнічным узроўнем афармлення і якасцю друку. Ужыты добрыя гатуны паперы і высокакачэсныя паліграфічныя матэрыялы. Выданні ў многім вышэйшай ад тых, што вокладкі і супервокладкі да іх адлікаваліся або прышпаванні плёнкі, забарананы абрэзы блокаў, прыклеены шаўковыя закладкі.

Мастакі кнігі і паліграфісты нашай рэспублікі лічаць сваім ганаровым абавязкам своеасабы і якасна выпускаць кнігі, альбомы, плакаты да юбілею Ільіча.

М. ГАНЧАРУК, в. ЦЕРАШКАТАВА, кандыдат мастацтвазнаўства.

Калягі Міністэрства культуры СССР і прэзідыум ЦК прафсаюза работнікаў культуры прынялі пастанову «Аб правядзенні Усеагульнага грамадскага агляду культурна-шэфскай работы ва Узброеных Сілах СССР», прысвечанага 100-годдзю дзяржавы У. І. Леніна і 25-годдзю перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне». У гэтым агляда адназначна вяліка патрыятычная дзейнасць, якая вядуць у войсках работнікі савецкай культуры, літаратуры і мастацтва па ідэйнай і эстэтычнай выхаванні існаў той высокай ўзровеньна-шэфскай работы, які выклікала ўсеагульна-шэфскай работы, які выклікала ўсеагульна-шэфскай работы да 100-гадовага юбілею Уладзіміра Ільіча і 25-годдзя Вялікай Перамогі.

РОДНЫЯ КРАЯВІДЫ

Летам і зімой, позній вясенні і ранній зімой часта можна ўбачыць у ваколіцах Мінска і на Мядзельшчыне з адукацыяна-амацара Барыса Геруаіера. Пільна ўглядаецца ён у малючынныя рэзультаты прыжыццёвай адукацыі, задуманыя лясны і бары Беларусі і тут жа занатоўвае ўбачанае на палатне.

дзе прайшоў тваё бяс-гогае маленства. «Зімовы раяны» — так называў мастак адну з сваіх работ. Сярод адукацыяна-амацара Барыса Геруаіера. Пільна ўглядаецца ён у малючынныя рэзультаты прыжыццёвай адукацыі, задуманыя лясны і бары Беларусі і тут жа занатоўвае ўбачанае на палатне.

Пра многае гаворыць сэрцу і талі паказаны «Сонечны люты», «На не вясені», «Поўдзень», «Ля Нарачы», «Ведзь» і іншыя. Кожная з гэтых работ чуйна перадае натхненні і стыхі прыроды. Выстаўка работ амацара-мастак выклікала вялікую цікавасць у пісьменнікаў. У кнізе водгукі з'явілася намяла запісаў.

АГЛЯД ВАЕННА-ШЭФСКОЙ РАБОТЫ

турным шэфстве над Узброенымі Сіламі СССР аб правядзенні ў студзені-снежні 1970 года Усеагульнага грамадскага агляду культурна-шэфскай работы ў войсках. Міністэрствам культуры саюзных і аўтаномных рэспублік, краёвым і абласным упраўленням культуры, адпаведным камісіям, кіраўнікам прадпрыемстваў і ўстаноў культуры і мастацтва, старшым мясцовым камітэтаў рэкамэндавана з улікам іх магчымасці і ўмоў на месцах распрацаваць іх канкрэтныя мерапрыемстваў па ўдзеле работнікаў культуры, навукі, мастацтва і літаратуры ва ўсеагульным аглядае.

дэдувае. А гэта ўжо талент». «Я радуся маюдой творчасці», — дзельніца ўражаннямі Уладзімір Юрэвіч, — які б так тонка і, я сказаў бы, дакладна адчуваў і размастаўнасць прыроднай каляровай гамы — ад стрыманага шэрага колеру зімы да буйнай зялёнай лета. Звычайна мастак трымаецца адной афармленні тэмы ці піша ў адной танальнасці. Б. Геруаіер прыбывае для якой сваёй танальнай разнастайнасцю. І, вядома, адчуваннем першаасновы творчых закладаў у самой прыродзе, якую мастак

«ХАЧУ, КАБ ЗІМЫ СТАЛІ ВЁСНАМІ...»

Зіма яшчэ толькі дасягае апошняга, а для здыманай групы рэжысёра Іосіфа Шульмана наступіла «пара вясновых вод». Менавіта такую «вясновую» назву носіць мастацкі фільм, які пачаў здымаць на «Беларусьфільме».

дубль. Нічога не зробіш—кіно. Пагашана святло, рабочыя рыхтуюць новы павільён, і, пакуль ёсць час, я пагутары з Іосіфам Шульманам, папрасіў яго падрабязна расказаць аб новай стужцы.

— Наш кінематограф вельмі часта браўся за даследаванне чалавечыя пачуцці і мае на гэтым шляху сур'езныя дасягненні, напэўна не мелі вопыт, гаворыць ён.—Але ж разам з вопытам напэўна і штэмплы. Колькі разоў мне доводзілася сустракацца з героямі, якія, на жаль, дэманструюць свае перажыванні. Праўда, каб усё гэта выглядала лепш і дакладней, сцэнарысты ставілі іх у суровыя абставіны Поўначы або Камчаткі, напрыклад. Дзе гэта ўжо, відаць, у нас, кінематографістаў, агучыла хвароба.

У сувязі з гэтым няхай вам не здаецца, што і мы скіравалі свой погляд на «экзотыку» Палесся. Мы не збіраемся нікога здзіўляць, паднісць сурат неэтычнасці. Нас цікаваць у першую чаргу — узаемаадносіны людзей, сапраўднае чалавечае каханне.

Працуючы над сцэнарый разам з аўтарам Генадзем Бекорзічам і Фёдарам Коневым мы стараліся паглыбіць у псіхалогію людзей сучаснай вёскі. Гэта зусім не лёгкая справа, як думоўчы многія. Можна, менавіта таму мы першы зацягнулі падрыхтоўку першага дэдука. Лёд рушыць — мы на натуру.

Узаемаадносіны розных людзей, розных характараў. Мы хо-чам прасачыць за іх учынкамі ў самых складаных сітуацыях. Напрыклад — Венька, адзін з герояў нашай будучай стужкі. Заўваж, чалавек як чалавек, нічога асаблівага. Але за знешняй вельміліччой і нава, здавалася б, дабрый—Бялітаснасць, чалавек, які жыве па старажытных законах. А сын створы кавала Мацвея—зусім другі. Адарваны ад роднай вёскі, ён пранёс у сабе чыстыя пачуцці, любоў да родных мясцін, каханне да прыгаўны Алесі.

«Пара вясновых вод» — гэта назва невывыдадана трапіла ў шчыры. Калі хочаце, гэта сімвал—сімвал абуджэння прыроды, ачышчэння зямлі. З настроем прыроды сучасны і мастрой людзей, і учынкаў.

Дзімыкі пачаліся, але яшчэ няма асобных выканаўцаў на неакожныя ролі. У нас будучы дзімацца кінаакцёры з Масквы, Кіева і, натуральна, з Беларусі. Так, на ролі старшын сельскага Савета мы запрасілі гродзенскага актёра Аляксея Бірычускага. На ролі братаў галоўнай героіні Алесі—Івана і Андрэя прабуюцца малады мінскія актёры Уладзімір Рэгаўчыў і Валерый Анісенка. Кавала Мацвея будзе іграць вядомы кінаакцёр Мікалай Кручкоў. А зраз з нецярплівацю чакаем першага дэдука. Лёд рушыць — мы на натуру.

Вік. САЛАФУР.

Выхад першай кніжкі — сьвята для маладога аўтара і радасная навіна для аматараў паэзіі.

За сьвяты першых паэтычных зборнікаў, што выпускае выдавецтва «Беларусь», даўно прагаласавалі чытачы. Кніжкі не роўныя, дзёнка не аднолькавыя па вартасцях, узровень майстэрства і таленту, і ўсё ж яны значна з прылажкаў у першы тыдзень пасля выхаду з друку.

Чым жа выклікана такая цікавасць да першых тоненькіх кніжачкаў? Хто іх купіць і чытаць? Перш за ўсё — моладзь студэнцкай, равенскай аўтараў. Яны спадзяюцца знайсці дакладна і свае думкі, і свае пачуцці, радасці і засмучэнні, шукаюць адказу на пытанні, праблемы і праблемкі, што непакояць, трываюць і рупяць іх пакаленне.

Вядома, не кожная кніжка апраўдае спадзяванні маладых аматараў паэзіі. Але аматары заўсёды крышчу апантанымі. Яны, як азартныя «латарэйшчыкі», выціганушы адзін пусты білет, з новым спадзяваннем цягнуць другі білет і тэрасці. Іх расчаровае традыцыйная тэматыка, спакойная разважлівасць у сьвярджэнні пранісных ісцін, часамі нізкі інтэлект некаторых аўтараў, неадпаведнасць магчымасцей паэта і патрабаванняў чытача.

Спраўды, бывае, чытаеш вершы маладога аўтара і хочацца спытаць: «А дзе ж тваё ўласнае? Маладое, задорнае, няхай спрэчнае, але сваё? Дзе твае абстрактныя пачуцці і захапленні? Які ты сам? Што цюбе радуе і прывожыць? Нарэшце, што ты мне новае скажаш, што адрысчэш, куды павядзеш?»

Адзін ідэя бітаю сьнежаню, лёгкая ступае з аднае на другую знаёмую рыфму, другі — прадэравацца спроз гушчар, выдзе за сабою і адрысчаш сапраўдную паэзію.

Што ж адрысчвае і сьвярджае першы зборнік вершаў Леаніда Дайнекі «Галасы»? Мя аўтара ў апошнія гады даволі часта сустракалі ў гасцях «Сороскага Беларускага» «Знамя юности», часопісе «Неман». Вершы сведчылі пра ўдумлівасць і назіральнасць аўтара, пра патрабавальнасць да радка, да формы верша. Расказаць Леаніду Дай-

Леанід Дайнека, «Галасы». Першая кніжка паэта. Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1969.

Кожны амаатар літаратуры, відаць, не прамінуў «Фрагата «Палада» І. А. Ганчарова. Але жвава хто ведаў (і я ў тым ліку), што другім, акрамя пісьменніка, цывільнага чалавека на гэтым караблі быў беларус Іосіф Антонавіч Гашкевіч.

Цікавую аповесць яго жыцця разгортвае перад чытачом Віталі Гузанаў у кнізе «Адзісей з Белага Руса», якую не так даўно выпусціла выдавецтва «Беларусь».

Іосіф, альбо, як звалі яго сябры, Восіп Антонавіч Гашкевіч, сям'я сваяччына з-пад Мінска, скончыўшы духоўную семінарыю, па-ступіў у Расійскую духоўную місію, якая адраўлялася ў Кітай. Там Гашкевіч вывучаў кітайскую і японскую мовы, сабраў некалькі багатых калекцый раслін і насякомых, цікавіўся культурай кітайскага народа. Літаратура, філасофія, архітэктура Кітая цікавілі маладога сваяччына куды больш, чым пытанні рэлігіі. Праз некалькі гадоў жыцця ў Кітаі ён амаль адшоў ад рэлігіяна-асветніцкай дзейнасці, а калі вярнуўся ў Расію, на радзіме з'явіўся некалькіх навуковых прац і артыкулаў пра Кітай, якія зярнулі на сабе ўвагу навуковага свету.

В. Гузанаў. «Адзісей з Белага Руса». Аповесць. На рускай мове. Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1969.

НА ТРЫВАЛАЙ АСНОВЕ

неку ёсць пра што, і субсідэнт ён цікавы: некалькі гадоў ён прапрацаваў на Ніжнетагільскім металургічным камбінаце слесарам, служыў у Савецкай Арміі, шмат паездзіў па краіне, многае ўбачыў, перажыў і адчуў, перш чым узятца за пяро.

Першая кніжка-раскрытка новых янасіў і магчымасці паэзіі Леаніда Дайнекі. Паэт зярнуўся да вытокаў, да першаасноваў да моўнай стыхіі народа, узабагаціў сваю паэзію новымі янасівамі і сакавітымі фарбамі. Верш зачукаў натуральна і шчыра:

Нібы поўнае мора...
Маё роднае мора...
...І балача на сэрцы,
Што бывае я не часта
Калі вышываю хатні,
Каля роднага ганку.

У некаторых вершах Дайнекі гушчар сурвае цэнтр самаго сабе за тое, што хоць часова была створана сувязь з той на-роднай першаасновай, якая дае і нахненне, і творчыя сілы:

Недзе ж Магілёва...
Майго сэрца аснова...
Найсвятлейшая мара...
Найгучнейшая слова.

Асобныя радкі і строфы не здзіўляюць і не ўражваюць нечаканасцю і невядомым, арыгінальным метафарамі або небы-вальнымі рыфмамі, але цалкам верш выклікае пэўны настрой, раду і хваляе, часам ад верша ты ўсе запаматэраваў і даўніны, чуваць «звонкі грым капытоў» і «бяссонныя званы», то бачна пэўна наша неспакойная часа.

Спрадвечны бунтарскі дух жыць і ў вершы «Прададзены». Тама ў апошні час не новая ў нашай паэзіі. Але Л. Дайнека глядзіць на вытокі свайго мужычэскага роду з вышнімі сьнежані-шні дзён і, перш за ўсё, бачыць тое агульнае, што аднае пакаленні палароднікаў і нашчадкаў — мара пра волю, няскорна-насць народнага духу.

Гэта лірычная заяўка разві-ваецца ў даволі вялікім публі-цыстычным вершы «Дарога з цемры». Але ўжо сама назва сведчыць пра лёнасць думкі і некаторую запавяжанасць. Тут якраз аўтар пайшоў торнаю сьнежкай пераказу агульнавядо-мых ісцін. Ён спрабуе звайсці нешта сваё, уводзячы маналог трамвая, гарадавога, расказ старога ткача. Але і гэта не вы-ратавае верш ад інфармацый-насці і пэўнай тэматычнай за-дадзенасці.

Калі б вершы пісаліся не та-

му, што іх умеюць пісаць, а та-му, што іх не могуць не напі-саць, было б менш вершаў і больш паэзіі. У Л. Дайнекі, як і ў большасці паэтаў, ёсць неаба-вязковыя вершы і ёсць сапраўд-ныя паэтычныя знаходкі, верш-настроі, вершы-роздумы.

У партызанскім лесе паэт не спыняе ўвагі на тым, што кон-наму кідацца ў вочы, на му-зейных экспанатах колішняга партызанскага побыту, ён ба-чыць, як «у іржавую гілзу аса-цярожа паўзуць мурашы». У адной дэталі — і прыкметы часу, і выразны малюнак — ад гоніх сосен да мурашынай сцяжкіны. А побач — мініяцюра: «Гляджу наўкола... О, які многа на Бела-русці курганно!» Сказана проста і ёміста. Адраз бачны шчыра-пастры прыходзіць далей і ў блызкай гісторыі нашага гера-ічнага народа. Думка і настрой выказаны ў адной строфе, і не-патрабны былі наступныя рад-кі — каментарыі да сказанага дакладна і вычарпальна.

Бяда некаторых шматслоў-ных аўтараў растлумачыць тое, што і так ясна і зразумя-ла. Мы часам залішне неча-адэцываем падрыхтаванасць ча-тача, яго ўзровень і культуру. А ён ведае, разумее і адчувае глыбей і тагчы, чым мы дума-ем пра яго.

Тэматыка і геаграфія вершаў Л. Дайнекі даволі шырокая і разнастайная. То на нас дыхае спякотная пустыня, то вее ве-цер бязмежных цалінных ста-паў, дзе

Аб нечым вечным думаю суслікі,
На ланкі стаўшым, слухаю жоджкі.
І нам наасурчак, нам наасурчак
Ляцела наша маладосць.

А побач чытаем праніжніны, прастыя і малаўлічныя лірычныя радкі. Вершы ў іх шчыраць, не-спрэчнасці. Лірычныя героі-тона адчуваюць хараство, род-ны зямлі, яны ўлюбёныя ў «зла-дзёны вецер з асуманым кры-лом», у салаўіны спеў, у вавёр-чыны сьнежкі, у цёмныя віры і ў «звон маладзіцка», у край, дзе «гарыць касцёр, як роздум ве-чаровы», дзе чуваць «продкаў галасы і крокі».

А мы збяжым з таёй туды,
Дзе да сівальных зор
Над хорнай проравае вады
Шуміць зялёны бор.

Леанід Дайнека знайшоў вы-токі і жывую аснову паэзіі, не-

абходную для росту, пошукаў і знаходка сапраўды — здольнага чалавека.

Але маладосці бывае ўласці-ва захапляцца ўаўнай прыга-жосцю, залішняй квітчасцю, а часам зашптамываным метафа-рамі і параўнаннямі, якія некалі былі прыметаю вельмі аднос-най «паэзіі». На жаль, і ў Л. Дайнекі вадрнуец з верша ў верш «залаты ручнік» і «за-латая пчала», «соцца ад гара-чых вятроў залатое» і «ранак залаты», і «хвалі залатая». Шкада, што рэдактар кніжкі не стаў строгім інтэліграм і не ад-сартаваў фальшывае і сусаль-нае «олате» ад сапраўднага. Кніжка аўтар і чытачы толькі б выйгралі ад гэтага.

Дачытаўшы першую кніжку Леаніда Дайнекі, перанонавае-шся, што сустраўся з цікавым па-шуканнем адметнаму тэму, свой ракурс бачанна свету, які ўважліва і ўдумліва прыля-даецца да жыцця, да важных з'яў і надзвычайных драбніц су-часнасці. Чакаеш ад яго больш-шай адрысчаш і даверлівасці, глыбіні і шырыні погляду, тэма-тычнай разнастайнасці і больш-шай патрабавальнасці да радка і слова.

Перад маладым паэтам толь-кі пачынаецца вялікая дарога. Будучы на ёй радасці і цяжкасці. У вялікую дарогу трэба браць самае каштоўнае і неаб-ходнае, быць зоркім і сумлен-ным, чуйным да людскіх ра-дасцей і боляў, каб шчасліва іс-ці на новую вышыню.

Сяргей ГРАХОЎСКІ.

НА ПРАЦЯГУ многіх гадоў «Беларусь» імя Ю. Коласа быў цесна звязаны з Беларус-кім дзяржаўным універсітэтам, шчыра сбраўся з яго студэнтамі і выкладчыкамі. Гэты сувяз і дружба пачалася даўно, з першых дзён арганізацыі нашай стэр-жыш вчу.

1921 год. Я. Колас вяртаецца ў Мінск, працуе ў тэрміналагічнай, а пасля ў навукова-літаратурнай камісіі. У гэтым жа годзе, 11 лі-пеня, адкрыўся Беларускі дзяр-жаўны ўніверсітэт. Рэктарам яго стаў вядомы вучоны-гісторык, прафесар У. Пічэта. Неўзабаве, у пачатку 1922 года, быў заснаваны Інстытут беларускай культуры. Арганізацыя Інбелкульту і сумес-ная праца ў ім зблізіла Якуба Ко-ласа з першым рэктарам БДУ, Сведчаннем гэтай блізкасці можа быць урачыстае пасаджэнне, пры-свечанае 40-годдзю з дня на-раджэння Якуба Коласа, якое ад-былося ва ўніверсітэце. Адрыў гэ-тае пасаджэнне цэлым уступным словам прафесар У. Пічэта. Пасля былі прычытаны даклады «Асноў-ныя моманты жыцця Я. Коласа» і «Я. Колас як нацыянальны пісь-меннік». У заключэнне беларускі хор Равінаскага выканаў песні на словы паэта.

Сваю літаратурную дзейнасць (ішла да завяршэння праца над «Новай зямлёй», скончана першая частка «На рэстанцыя», вышлялі радкі «Сымона-музыка») Якуб Ко-лас сумішаваў з тым гады з пра-мадска-папільнай і навуковай. Га-та быў час актыўнай работы па-эта ў Інбелкульту, а таксама ў Белгедтэхнікуме.

Летам 1923 года ва ўсіх павято-вых гарадах Беларусі для на-стаўнікаў былі арганізаваны паліт-на-педагагічныя курсы. Я. Колас з ахвотай прыняў запрашэнне чы-таць метадыку і граматыку бела-рускай мовы на курсах у Слуцку. Праца на курсах захапіла паэта, аб чым сведчаць яго пісьмы да жонкі і артыкул «Слуцкія курсы», змешчаны ў 1923 годзе ў газэце «Савецкая Беларусь».

Між тым, менавіта работа Я. Ко-ласа ў Белгедтэхнікуме і на ко-рсах прывяла яго да думкі пера-йсці на працу ў Беларускі дзяржаў-ны ўніверсітэт. 28 верасня 1923 года ён падае ў прадметную ка-місію ўніверсітэта заяву з прось-бай прызначыць яго асістэнтам па кафедры беларускай мовы з пры-кладаннем сваёй аўтабіяграфіі. Аўтабіяграфія гэтая вядома ця-пер, бадай, толькі спецыялістам, таму хочацца нагадаць яе цал-кам.

«У прадметную камісію Б. Д. ўніверсітэта Члена Інстытута Беларускай Культуры Канстанціна Міхайлавіча Міцкевіча (Якуба Коласа) Аўтабіяграфія

Я нарадзіўся ў засцэнку Акінчы-цы Мінскай губерні, Мінскага па-вета ў 1882 г. 22 кастрычніка. Ацень мой быў селянінам з сям'і Мікалашушкінаў таго ж павета служыў лесніком у князь Радзіві-лаў.

Скончыўшы Нясвіжскую на-стаўніцкую семінарыю (Мінскай гу-берні, Слуцкага павета) у 1902 г., я быў настаянікам у пачатковых школах Мінскай губерні, Пінскага павета. Зімою ў пачатку 1906 го-да мяне перамасцілі з Пінскага па-вета ў Ігуменскіх у прапанову між сялянінкі. Летам таго ж го-да вылеціў у Мінск і быў зноў ад-назначаны ў Мінск пад суд. След-ствы в'язься да 1908 года. У гэты час у першы раз пачаў друкаваць свае творы ў першай беларускай газэце «Наша доля» і «Наша ні-ва». У 1907 г. напісаў хрэстаматэю «Другое чытанне для дзяцей бела-рускага». 15 верасня 1908 года я судзіўся выязднаю сесіяй Вілен-скай судовай палаты ў г. Мінску па палітычнай справе і быў прысу-джаны на тры гады заключэння ў крэпасці. Гэта заключэнне адбыў у Мінскай стэрзе. У час майго за-ключэння вышэй з друку першы зборнік маіх лірычных твораў «Зборнік жалбы». Адбыўшы крэ-пасці, займаўся прыватна-педага-гічнай працай, а таксама літа-ратурнаю. У 1912 годзе зноў па-ступіў на настаяніцкую службу ў г. Пінску. У 1915 годзе разам з сям'яй быў прымушаны выехаць у Расію. Быў у Маскоўскай, Перм-скай і Курскіх губернях. Займаў-ся педагагічнай працай, быў школьным інструктарам. У 1921 г.

Выраз «валатца з валатцу» некалькі зніжае вообраз Энеі; ён амаль не адпавядае ўкраінс-каму «завятійшынні од всіх бур-ляк». Праўда, характарыстыка Энеі як «валатцу з валатцу» змяняецца ў перакладзе паля-на-на імям «валатца», які адносіцца да яго як «прядатны да ўсяля-кай справы». Думаецца, што та-кіх катэгорычных характары-стык герою, як «валатца з ва-латцу», дзеш было б пазабачаць.

Беларускі пераклад «Энеіды» мае кароткія ўводзіны «Ад пе-ракладчыка». Гэтыя ўводзіны дапамогуць чытачам глыбей ра-забрацца ў сутнасць бесмяр-нога твора Катляроўскага.

«Энеіда» Катляроўскага ў перакладзе А. Куляшова выпу-шчана ў свет выдавецтвам «Беларусь». Гэта выданне до-бра аформілі мастакі В. І. М. Ва-сальскі. Яно ва ўсім адноснах з'яўляецца ўзорным.

П. АХРЫМЕНКА.

Шчадринская сельская бібліятэка — адна з лепшых у Жлобінскім раёне. Тут часта наладжваюцца літаратурныя дыскусіі і вечары, шырока і ўмела прапагандаецца кніга, у бібліятэцы — больш пачістот паэтычных чытачоў.

Заслуга ў гэтым — бібліятэкаркі Тамары Паіроўскай. Дзесяцігоддзі гадоў яна прапагандае кнігу спрод сваіх аднавісцюцаў, умючы знай-сці ключчык да старога і маладога сэрца, абудзіць у ім цікавасць да лі-таратуры, Тамара сама вельмі любіць кнігу і гэтую сваю любоў стара-ецца прывіць жыхарам роднай вёскі.

І яшчэ адзін штурх да бітграфіі сельскай бібліятэкаркі, Тамара Паіроўскай за гэты працы ў бібліятэцы скончыла завочна Мінскі бі-бліятэчны тэхнікум і Гомельскі педінстытут.

Фота Ч. МЕЗІНА. (БЕЛТА).

членам тэрміналагічнай камісіі, а затым членам Інстытута Беларус-кай Культуры, дзе застаўся і па гэты час. У Мінску выкладае ме-тадыку роднай мовы ў Беларус-кім педагагічным тэхнікуме.

Да гэтага часу выйшлі з друку мае творы:

- 1. «Другое чытанне...». Хрэс-таматэя.
- 2. «Апавяданні». Збор прозы.
- 3. «Тойстае папана», «Нічэмаў дяр», апавяданні.
- 4. «Песні жалбы», зборнік лі-рыкі.
- 5. «Антоса Лата на дарозе жы-цця», драматы, творы.
- 6. «Родныя з'явы», зборнік про-зы.
- 7. «Сымон Музыка», паэма.
- 8. «Водгулле», збор вершаў.

ЗАПАВЕТ НАРОДНАГА ПЕСНЯРА

ЯКУБ КОЛАС І БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ УНІВЕРСІТЭТ

9. «Казкі жыцця», проза.
10. «Новая зямля», паэма.
11. «У палескай глушы», апавя-данне.

Прыгатаваны да друку:
1. «Збор народных казак для дзяцей».

2. «Метадыка роднай мовы».

3. «Зір жыцця», паэзія.

У лістападзе 1923 года просьбу Я. Коласа задавальняюць, пісьме-нны пачынае працаваць ва ўні-версітэце. Неўзабаве пасля гэтага, 2 сьнежня, адбылося пасаджэнне на-вуковага таварыства пры БДУ, прысвечанае творчасці Я. Коласа, прафесар І. Замочніч прычытаў да-клад аб «Новай зямлі», а прафесар М. Пітэхоўіч — пра аповесць «У палескай глушы». Сам Я. Ко-лас прычытаў на пасаджэнні апавя-данне «Курская анамалія».

Студэнты з вялікай ахвотай, ці-кавацю і ўвагай слухалі лекцыі Я. Коласа. Прафесар БДУ А. Ту-рэцкі, былы вучань паэта, успамі-нае: «Ва ўніверсітэце тады было вольнае навадзненне лекцыяй, і студэнты даволі шырока карыста-ліся гэтым... Аднак заняткі ў гру-пе Я. Коласа студэнты наведвалі добра, таму што яны праводзілі сваю жыццёва і цікава. Стройна і пас-лядоўна на сакавітаў і дакладнай мове тлумачыў Я. Колас правілы беларускай граматыкі і сінтаксісу, асвятляў розныя з'явы лінгвісты-кі. Гэтыя тлумачэнні замацоўвалі-ся яркімі прыкладамі з твораў са-мага паэта і іншых беларускіх па-этаў і пісьмніцтваў». Дасінт БДУ М. Жырквіч таксама прыгадае: «Часта студэнты зварталіся да Канстанціна Міхайлавіча з прось-бай пачытаць свае новыя творы. Наш любімы настаянік задаваль-няў просьбу. Чытаў ён выразна, з нахненнем. Гэта быў узор таго, як карыстацца мастацкім словам, даносіць яго да слухача».

У гэты час Я. Колас нхтома працуе над паэмай «Сымон-музы-ка», расчынае працу над другой часткай трылогіі «На рэстанцыя».

Штодзённая літаратурная і гра-мадская работа, падрыхтоўка да лекцый пахлінулі здароўе паэта. 26 мая 1924 года Я. Колас пада-е заяву ў рэканат педфака БДУ з просьбай дазволіць яму вадпуск у сувязі з лязаннем і павядкай у Кіаўсводск.

У сакавіку 1925 года пазт ка-мандаірэўца НК асветы БССР для чытання лекцыяў па беларускаму. У пасведчанні, якое было выдадзена яму, гаварылася: «Па-качык гэтага Міцкевіча Канстанці-на камандаірэўца ў Калінінградскі Аршанскую аругу дзеля права-дзэння культурнай працы па бела-рускаму». Міцкевіч мае чы-таць лекцыі, асацы гутаркі па гі-сторыі беларускай літаратуры, чы-таць свае творы і іншыя ўзоры

прыгожата беларускага пісьме-ства. Народны Камісарыят Асветы БССР просіць усе асветнікі і гра-мадскія ўстановы дапамагчы Міц-кевічу ў выкананні ускладзенага на яго задання».

Але стан здароўя паэта ўсё больш трывожыць яго. І 17 студ-зеня 1926 года Я. Колас быў вы-мушаны падаць у дэканат педфа-ка наступную заяву: «З прычыны майго нездароўя я змушан пра-сці дэканат звольці мяне ад пе-дагагічнай беларускай мовы на пе-дагагічным факультэце».

Пасля гэтага дружба паэта з універсітэтам не парвала. Так, у сувязі з 20-годдзем літаратурнай дзейнасці Я. Коласа і прысвечан-нем яму звання Народнага паэта рэспублікі па ініцыятыве рэктара-та і дэканата педфака БДУ, а так-сама п. н. асветы БССР у Мінску Даме асветы быў правядзены ўра-чыскі вечар, прысвечаны гэтай змянальнай падае ў жыцці пе-сяра, у гісторыі нашай літаратуры. Як паведаміла газета «Савецкая Беларусь» на вечары з прывітан-нямі выступілі А. Баліцкі, П. Жы-луновіч, М. Чарот, У. Пігунёўскі, А. Галавінскі, К. Німчынаў, У. Пі-чэта, А. Санькевіч, Я. Пушча, Я. Дыла, У. Галубкоў, Б. Элімак-Шыпіла.

Вясной 1929 года калектыв пед-фака БДУ выбраў Я. Коласа дэпу-татам Мінскага гарадскога Савета...

Першы пасляваенны год сулаў з 40-годдзем літаратурнай дзей-насці народнага паэта. 24 ліста-пада 1946 года адбылося пры-свечанае вучонага савета БДУ, пры-свечанае гэтай гадавіне. З прыві-таньнямі выступілі рэктар універсі-тэта П. Савіцкі, дацэнт М. Жыр-кевіч, Паэты М. Танк, П. Броўка, М. Лужынскі прычыталі свае вершы. Са словам падазкі выступіў юбі-ляр. Ён таксама прычытаў некалькі сваіх вершаў.

У 1952 годзе споўнілася 70 га-доў з дня нараджэння народнага песняра. У БДУ ўрачыста адна-вілі гэты юбілей. На сходзе сту-дэнцкай і выкладчыцкай універсі-тэта, сумесна са студэнтамі і вы-кладчыкамі Мінскага педагагічна-га інстытута, прысутнічаў сам юбі-ляр. Ён выступіў на сходзе, а за-тым напісаў для студэнтаў некаль-кі цёплых слоў. Усё яны:

«Дарэгі студэнты і студэнткі! Ад усёга сэрца прыношу вам і ва-сім прафесарам і выкладчыкам маю глыбокую падазку за ва-шы добрыя словы і пажаданні, за тую па-шану, што аказалі для мяне ў дзень майго 70-годдовага юбілея.

Дарэгі таварышкі! Студэнты і моладзі! У вас ёсць тры бясчын-ныя дары, якім я магу толькі па-задзяраціцца, у той жа час і пара-дывацца.

Першы дар — ваша маладосць, сіла, жыццерадасць.

Другі дар — прасторыня, шы-рокія дарогі ў жыцці, якія рас-чыніла перад вамі партыя Леніна і наш Савецкі ўрад.

Трэці ваш дар... Сягоння яго яшчэ няма ў вас, але ён павінен быць, яго вы абавязаны здабыць-сваёю чэснаю, прыпысцоваю, ад-даннаю працаю на славу нашай савецкай істэтычнай грамадства.

Жыццё наша — бурнае, вясно-вае развіццё. Яно не стаіць на месцы, яго развіццё да дзёна ў дзень.

Мой завет вам: ідзіце ў нагу з жыццём, не адставайце, апер-давайце яго.

Не закепайце ў зямлю ваших дараў, а прымажайце і аддайце іх народу, Камуністычнай партыі, якія расчыня і выхоўваюць вас.

Жадаю вам поспехаў ад усёй душы!

Жадай жыць наша савецкая мо-ладзі!»

Студэнты Беларускага дзяржаў-нага ўніверсітэта імя У. І. Леніна памятаюць заветы народнага песняра Беларусі.

А. КАМАРОЎСКІ,
студэнт БДУ імя У. І. Леніна.

Вокладкі новых кніг, якія вый-шлі ў выдавецтва «Беларусь»: «Каласавічок», Д. Слаўчова (мас-так А. Волка), «Вяселье дзятліні» С. Шушыневіч (мастак І. Па-шасцеў), зборнік казак наро-даў Паўночнага Кавказа «Напі-так волатаў» у перакладзе і пра-чытцы В. Гарбука (мастак І. Па-шасцеў), «Арміяныя народныя казкі» (мастак Б. Забарав), «Ма-ленькія прынцы» Антонаў да Сент-Эзімераў з малюнкамі аўтара (пераклад з французскай мовы Э. Агняцэў).

ПАДАРУНАК НАРОДАМ-БРАТАМ

У пачатку верасня мінулага года

